

УДК 349.6:342.7

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.2.25>

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЕКОЛОГІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ

Духневич А.В.,

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач-професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID: 0000-0001-8293-7646*

Карпінська Н.В.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального правосуддя та правоохоронної діяльності
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID: 0000-0001-9658-3623*

Духневич А.В., Карпінська Н.В. Відповідальність за порушення законодавства про екологічну інформацію.

Забезпечення доступу до екологічної інформації є необхідною умовою реалізації права людини на безпечне довкілля та важливим чинником демократизації екологічної політики. Незважаючи на законодавчі гарантії, в Україні залишаються поширеними випадки необґрунтованих відмов у наданні даних, їх неповноти або затримки публікації, що обмежує можливості громадськості впливати на процеси прийняття рішень та знижує рівень довіри до державних інституцій. Метою дослідження є визначення правових засад та практичних механізмів відповідальності за порушення законодавства у сфері екологічної інформації, виявлення прогалин у його застосуванні та формування пропозицій щодо вдосконалення системи захисту екологічних прав. Для досягнення поставленої мети використано системний підхід, формально-правовий і порівняльно-правовий методи, а також аналіз судової практики та узагальнення. Такий комплексний підхід забезпечив дослідження норм Конституції України, спеціального екологічного законодавства, міжнародних угод та судових рішень у їх взаємозв'язку та динаміці застосування. Установлено, що чинна система юридичної відповідальності включає адміністративні, кримінальні, цивільні та дисциплінарні санкції, проте найбільш поширеним є застосування адміністративних штрафів, які часто не мають превентивного характеру. Кримінальна та цивільна відповідальність застосовується рідко через складність доведення шкоди, а дисциплінарні заходи здебільшого залишаються декларативними. Порівняння з європейською та міжнародною практикою засвідчило, що ефективні механізми передбачають активне оприлюднення даних, доступні процедури оскарження та відшкодування шкоди. Для підвищення ефективності забезпечення права на екологічну інформацію необхідно посилити санкції за його порушення, створити механізми реальної компенсації завданої шкоди, розширити обсяг відкритих даних та забезпечити дієвий судовий контроль. Реалізація цих заходів сприятиме зміцненню правових гарантій, прозорості управлінських рішень і зростанню довіри суспільства до екологічної політики держави.

Ключові слова: екологічна інформація, доступ до інформації, юридична відповідальність, адміністративні правопорушення, екологічне право, судова практика.

Dukhnevych A.V., Karpinska N.V. Liability for violations of environmental information legislation.

Ensuring access to environmental information is a necessary condition for the realization of the human right to a safe environment and an important factor in the democratization of environmental policy. Despite legislative guarantees, cases of unjustified refusals to provide data, their incompleteness or delay in publication remain widespread in Ukraine, which limits the public's ability to influence

decision-making processes and reduces the level of trust in state institutions. The purpose of the study is to determine the legal principles and practical mechanisms of liability for violations of legislation in the field of environmental information, identify gaps in its application and formulate proposals for improving the system of protection of environmental rights. To achieve this goal, a systematic approach, formal-legal and comparative-legal methods, as well as an analysis of judicial practice and generalizations were used. Such a comprehensive approach provided a study of the norms of the Constitution of Ukraine, special environmental legislation, international agreements and court decisions in their interrelation and dynamics of application. It was established that the current system of legal liability includes administrative, criminal, civil and disciplinary sanctions, however, the most widespread is the application of administrative fines, which are often not of a preventive nature. Criminal and civil liability is rarely applied due to the difficulty of proving damage, and disciplinary measures mostly remain declaratory. Comparison with European and international practice showed that effective mechanisms involve active disclosure of data, accessible procedures for appeal and compensation for damage. To increase the effectiveness of ensuring the right to environmental information, it is necessary to strengthen sanctions for its violation, create mechanisms for real compensation for damage, expand the volume of open data and ensure effective judicial control. The implementation of these measures will contribute to strengthening legal guarantees, transparency of management decisions and increasing public confidence in the state's environmental policy.

Key words: environmental information, access to information, legal liability, administrative offenses, environmental law, case law.

Постановка проблеми. У сучасному світі екологічна інформація є одним із базових інструментів забезпечення права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Вона виступає не лише засобом контролю за діяльністю суб'єктів господарювання та органів влади, а й важливим чинником формування громадянського суспільства, яке усвідомлює власну відповідальність за стан довкілля. Відкритість і доступність такої інформації визначають рівень довіри громадян до державних інституцій, сприяють участі громадськості у процесах прийняття рішень та реалізації екологічної політики.

Попри нормативне закріплення права на доступ до екологічної інформації в Конституції України, Законах України та міжнародних угодах, практика свідчить про наявність численних порушень цього права. Відмова у наданні інформації, її перекручення, затягування у відповідях або неналежне оприлюднення – усе це призводить до обмеження екологічної свідомості суспільства і підриває ефективність державної екологічної політики. Відсутність належних механізмів відповідальності або їх неефективне застосування зумовлює ситуацію, коли формальні гарантії не реалізуються на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукового масиву свідчить про зростаючий інтерес дослідників до проблеми відповідальності за порушення законодавства у сфері екологічної інформації, проте водночас виявляються і певні лакуни, які потребують подальшого розкриття.

Так, Н.А. Бааджи [1] показує, що на рівні Європейського Союзу право на екологічну інформацію розглядається не лише як інструмент прозорості, а і як гарантія ефективного екологічного управління. Авторка акцентує на тому, що законодавство ЄС передбачає чіткі механізми контролю за дотриманням інформаційних зобов'язань, тоді як в Україні ще зберігаються прогалини у забезпеченні доступу громадян до таких даних. Вона доходить висновку, що вітчизняне право значною мірою орієнтується на формальне виконання норм, тоді як європейський підхід ґрунтується на системній взаємодії держави і суспільства.

У дослідженні К.В. Солодан та А.І. Паламарчук [2] доведено, що під час дії правового режиму воєнного стану обсяг доступної екологічної інформації зазнав істотних обмежень. Вчені зазначають, що такий крок виправдовується з міркувань національної безпеки, проте водночас створює ризики для реалізації екологічних прав людини. Вони констатують наявність дисбалансу між потребами держави у захисті стратегічної інформації та правом громадськості на її отримання, що у перспективі може позначитися на якості правозастосовної практики.

Т.В. Лагойда [3] звертає увагу на роль Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України у забезпеченні функціонування системи екологічної інформації. Авторка вказує, що попри наявність нормативної бази, практична діяльність міністерства часто характеризується

фрагментарністю і відсутністю узгодженої інформаційної політики. Вона підкреслює, що нестача цілісного підходу до формування державних реєстрів і відкритих баз даних знижує рівень прозорості екологічного управління.

В.Л. Качурінер [4], аналізуючи правове регулювання у країнах ЄС, показує, що саме європейські практики стали каталізатором для модернізації національних законодавчих систем у сфері екологічної інформації. Він зазначає, що ключовим результатом європейського підходу є побудова чіткої правової ієрархії, де доступ до екологічних відомостей визнається елементом демократичного врядування. На противагу цьому, в Україні, на думку дослідника, ще спостерігається недостатній рівень гармонізації права з нормами ЄС.

У роботі Н. Б. Новицької та А.М. Новицького [5] висвітлено вплив воєнного стану на забезпечення права громадян на екологічну інформацію. Автори роблять акцент на тому, що в умовах військових дій суттєво звужується не лише доступ до стратегічних екологічних даних, а й знижується якість їх актуалізації. Вони приходять до висновку, що нинішня модель регулювання потребує перегляду, аби гарантувати баланс між питаннями обороноздатності та екологічними правами людини.

А.Ю. Буцмак [6], досліджуючи обмеження у сфері доступу до екологічної інформації, встановлює, що на практиці значна частина обмежень має не правовий, а адміністративний характер. Автор наголошує на надмірному застосуванні формальних підстав для відмови у наданні даних, що призводить до фактичного нівелювання права на екологічну інформацію. Його висновки підкреслюють існування проблеми, пов'язаної з широкими дискреційними повноваженнями органів влади.

Сукупність цих досліджень свідчить про значну увагу до питань доступу до екологічної інформації, проте питання відповідальності за його порушення розглядається переважно побічно. Встановлені авторами факти дозволяють констатувати, що прогалини залишаються у сфері забезпечення ефективних санкцій та правових наслідків за обмеження чи перекручення екологічних відомостей. Саме ця проблематика потребує подальшого наукового осмислення, що й зумовлює актуальність обраного дослідження.

Метою статті є комплексний аналіз теоретико-правових засад і практики притягнення до відповідальності за порушення законодавства про екологічну інформацію. Для досягнення цієї мети увагу було зосереджено на з'ясуванні правової природи та змісту поняття «екологічна інформація», характеристиці існуючих видів юридичної відповідальності у цій сфері, аналізі судової практики та міжнародного досвіду, а також на виявленні прогалин у чинному законодавстві й механізмах його застосування. У роботі також розглядається співвідношення національних механізмів із європейськими стандартами, що дає змогу сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правових засобів забезпечення доступу до екологічної інформації та підвищення ефективності захисту екологічних прав в Україні.

Методологічну основу дослідження становить **системний підхід** який дозволив розглядати право на екологічну інформацію та механізми юридичної відповідальності у цій сфері як єдину соціально-правову систему, що функціонує у взаємодії конституційних норм, галузевого законодавства, міжнародних стандартів та судової практики. Це забезпечило можливість інтегрованого аналізу процесів формування правового режиму екологічної інформації та виявлення взаємозв'язків між доступом громадян до інформації, ефективністю правозастосування та роллю судової влади у забезпеченні екологічних прав.

Виклад основного матеріалу. Аналіз правових норм та практики їх застосування свідчить, що екологічна інформація є фундаментальним елементом реалізації права людини на безпечне довкілля, а забезпечення доступу до неї – ключовою умовою прозорості управління у сфері охорони природи. В Україні, попри наявність розвиненої нормативної бази, фактична реалізація цього права зіштовхується з низкою проблем, що пов'язані як із якістю правового регулювання, так і з ефективністю відповідальності за його порушення.

Поняття екологічної інформації охоплює відомості про стан довкілля, якість природних ресурсів, джерела забруднення та заходи з їхнього захисту й відновлення. На міжнародному рівні зміст цього поняття тлумачиться ще ширше: сюди належать дані про вплив природних і антропогенних факторів на життя та здоров'я людини, а також екологічна політика держави. Отже, йдеться не лише про статистичні дані, а й про стратегічні документи та рішення, що безпосередньо впливають на стан навколишнього середовища.

У вітчизняному законодавстві (Конституція України [7], закони «Про охорону навколишнього природного середовища» [8], «Про доступ до публічної інформації» [9]) визначено право кожного на вільний доступ до таких відомостей. Проте на практиці воно часто обмежується – відмовами у наданні інформації, її перекрученням або несвоєчасним оприлюдненням. На відміну від європейських держав, де поширеним є механізм активного оприлюднення даних через інтегровані інформаційні системи, в Україні переважає пасивний підхід: громадяни змушені добиватися відомостей через запити та судові позови.

Ключовим елементом забезпечення права на екологічну інформацію є механізм відповідальності. В Україні він охоплює адміністративну, кримінальну, цивільну та дисциплінарну форми, проте застосовується нерівномірно (табл. 1). Найчастіше використовується адміністративна відповідальність за ст. 91-4 КУпАП [10], що передбачає штрафи за відмову чи викривлення інформації. Характерним прикладом є справа Житомирського окружного адміністративного суду (2022 р.), де орган місцевого самоврядування було визнано винним у відмові надати екологічні дані [11]. Проте розмір штрафів є настільки низьким, що вони не виконують ані превентивної, ані виховної функції.

Кримінальна відповідальність, закріплена ст. 238 КК України [12], застосовується вкрай рідко через високу складність доведення складу злочину. Цивільно-правова форма, яка передбачає відшкодування шкоди у випадку поширення недостовірної інформації, теж залишається малоефективною, оскільки встановлення причинно-наслідкового зв'язку між відмовою чи викривленням інформації та реальною шкодою є надзвичайно складним. Дисциплінарна ж відповідальність обмежується рамками внутрішніх процедур і часто не має публічного характеру.

Таблиця 1. Види юридичної відповідальності за порушення законодавства про екологічну інформацію

Вид відповідальності	Правова основа	Приклади застосування	Основні проблеми реалізації
Адміністративна	КУпАП, ст. 91-4	Відмова у наданні інформації	Низькі штрафи, слабкий превентивний ефект
Кримінальна	КК України, ст. 238	Приховування даних про забруднення довкілля	Складність доведення складу злочину, рідкісна практика
Цивільна	ЦК України, ст. 22, 1166	Відшкодування шкоди через викривлену інформацію	Відсутність усталеної практики, проблеми з доведенням шкоди
Дисциплінарна	Закон «Про державну службу»	Порушення службових обов'язків щодо розкриття даних	Вибірковість, закритість процедур

Джерело: складено автором на основі [8-12]

Кількісні пропорції застосування різних видів відповідальності свідчать про значне домінування адміністративних справ. Зазначені показники (70% адміністративні, 20% цивільні, 7% кримінальні, 3% дисциплінарні) є орієнтовною авторською оцінкою, що ґрунтується на аналізі вибірки судових рішень та наукових публікацій шляхом узагальнення даних з Єдиного державного реєстру судових рішень чи звітів Державної судової адміністрації. Це відображено на рисунку 1.

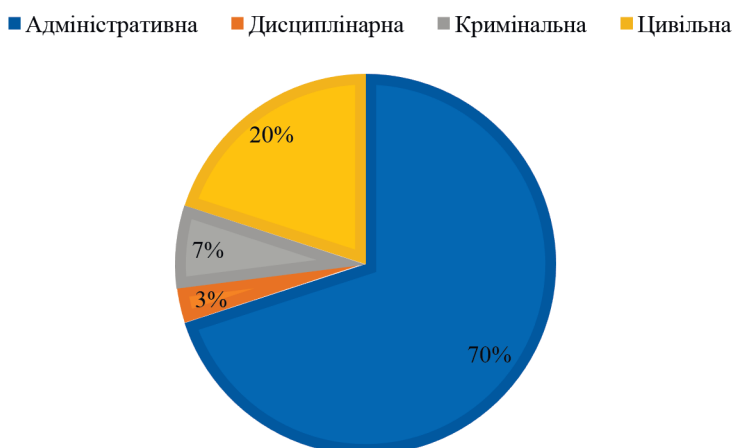

Рис. 1. Розподіл видів відповідальності за порушення законодавства про екологічну інформацію

Джерело: власна розробка автора

Розподіл побудовано на основі аналізу вибірки рішень Єдиного державного реєстру судових рішень (ЄДРСР) за 2018–2024 рр. Використані ключові запити: «екологічна інформація», «відмова у наданні екологічної інформації», «ст. 91-4 КУпАП», «ст. 238 КК України», «ст. 22 ЦК України», «ст. 1166 ЦК України». Враховувалися лише справи, безпосередньо пов'язані з доступом чи ненаданням екологічної інформації; дублікати (апеляції та касації) не враховувалися. Справи класифіковано за видами відповідальності: адміністративні (ст. 91-4 КУпАП), кримінальні (ст. 238 КК України), цивільні (ст. 22, 1166 ЦК України), дисциплінарні (Закон України «Про державну службу»)

У світовій практиці питання відповідальності за порушення законодавства про екологічну інформацію розглядається крізь призму забезпечення права громадян на доступ до екологічно значущих відомостей як складової більш широкого права на безпечне довкілля

Європейський Союз виробив комплексну систему правового забезпечення доступу до екологічної інформації. Основним документом є Директива 2003/4/ЄС [4], яка зобов'язує держави-члени не тільки відповідати на запити громадян, але й активно поширювати дані про стан довкілля через спеціалізовані веб-портали, інтегровані бази даних та регулярні звіти. Практика Суду ЄС підтверджує високі стандарти прозорості: відмова у наданні інформації розглядається як виняток і підлягає суворому тлумаченню. У багатьох країнах ЄС передбачена не лише адміністративна, а й значна цивільна відповідальність, яка включає обов'язок відшкодування шкоди, завданої неправомірним обмеженням доступу до інформації.

У США право на екологічну інформацію інтегроване у ширший механізм Закону про свободу інформації (FOIA). [15] Громадяни та організації можуть вимагати доступ до даних федеральних агентств, у тому числі Агентства з охорони довкілля (ЕРА). У випадках відмови чи затягування у наданні даних позивач має право звернутися до суду. Судова практика США демонструє, що суди не лише зобов'язують відомства надати інформацію, а й присуджують компенсацію витрат заявників, а іноді й відшкодування збитків, якщо було доведено шкоду від ненадання даних. Таким чином, цивільний і компенсаційний аспект у США значно сильніше розвинений, ніж в Україні.

Порівняння показує, що у країнах ЄС та США відповідальність за обмеження доступу до екологічної інформації має більш комплексний характер: вона включає адміністративні, дисциплінарні та цивільні механізми, а головне – ефективні засоби судового захисту. В Україні ж відповідальність зводиться переважно до формальних адміністративних санкцій із низьким стримуючим ефектом.

Важливим аспектом міжнародної практики є не лише реагування на порушення, але й запобігання їм шляхом систематичного оприлюднення екологічної інформації у відкритих джерелах. У державах ЄС такий підхід реалізується через спеціалізовані електронні портали та регулярні

національні звіти [8], що мінімізує кількість спорів і підвищує рівень довіри громадян. В Україні ж домінує пасивна модель, коли доступ здебільшого здійснюється лише на запит, що знижує прозорість і створює додаткові бар'єри для громадськості.

Окремої уваги потребує питання компенсації шкоди, завданої неправомірним обмеженням доступу до екологічної інформації. Хоча положення Цивільного кодексу України (ст. 22, 1166) [12] формально передбачають таку можливість, на практиці застосування цих норм є вкрай обмеженим через складність доведення причинно-наслідкового зв'язку. Натомість у країнах ЄС та США діють більш розвинуті компенсаційні механізми, які включають відшкодування як матеріальних збитків, так і витрат заявників [16]. Це свідчить про доцільність запровадження в Україні реальних інструментів компенсації шкоди у випадках приховування або викривлення екологічної інформації.

Отже, результати дослідження показують, що попри існування багаторівневої системи юридичної відповідальності, вона функціонує неповноцінно. Для гармонізації української практики з європейськими стандартами необхідно не лише підвищити ефективність існуючих санкцій, а й запровадити систематичне оприлюднення екологічної інформації та реальний механізм компенсації шкоди у випадку її приховування чи викривлення.

У цьому контексті доцільним є вироблення низки практичних пропозицій щодо вдосконалення механізмів відповідальності за порушення законодавства про екологічну інформацію. Необхідним є підвищення ефективності адміністративної відповідальності шляхом збільшення розміру штрафів за відмову або викривлення екологічної інформації, зробивши їх співмірними з наслідками таких порушень. Важливо також запровадити додаткові санкції, наприклад тимчасове обмеження доступу посадових осіб до виконання службових обов'язків у разі систематичних випадків недотримання законодавства. Окремого розвитку потребують цивільно-правові механізми. Доцільно розширити можливості громадян та громадських організацій щодо подання позовів про відшкодування шкоди, завданої приховуванням або викривленням екологічних даних, а також запровадити компенсаційні виплати постраждалим у випадках доведеного факту ненадання достовірної інформації. Важливим кроком є активне оприлюднення екологічної інформації. Для цього слід створити інтегровану державну електронну платформу (портал), де регулярно публікуватимуться актуальні дані про стан довкілля, результати моніторингу, звіти та програми. Окрім того, потрібно закріпити обов'язкову періодичність оприлюднення Національних доповідей про стан довкілля навіть у кризових умовах.

Необхідно також удосконалити кримінально-правові норми. Конкретизація складу злочину у сфері екологічної інформації дозволить зменшити труднощі доведення вини в суді. Доцільно передбачити кримінальну відповідальність за умисне приховування даних, що становлять небезпеку для життя та здоров'я населення. Посилення дисциплінарної відповідальності та внутрішнього контролю має здійснюватися через відкритість дисциплінарних процедур у сфері порушень екологічних прав. Державні органи повинні розробити внутрішні стандарти реагування на запити про екологічну інформацію, щоб забезпечити оперативність та прозорість. Важливим напрямом удосконалення є врахування зарубіжного досвіду. Адаптація положень Директиви 2003/4/ЄС [4], щодо активного поширення екологічних даних, а також використання підходів Закону про свободу інформації (FOIA) у США [16], який передбачає не лише примусове розкриття інформації, але й компенсацію витрат заявників у разі судового спору, може стати ефективним орієнтиром для України.

Висновки. Проведене дослідження показало, що право на екологічну інформацію є фундаментальною складовою права людини на безпечне довкілля та невід'ємним елементом демократичного суспільства. Саме завдяки доступу до достовірних даних громадяни можуть здійснювати свідомий контроль за діяльністю органів державної влади та суб'єктів господарювання, захищати свої екологічні права й активно брати участь у прийнятті рішень, що впливають на стан навколишнього середовища. Механізм юридичної відповідальності у цій сфері покликаний виконувати не лише каральну, а й превентивну та виховну функцію, спрямовану на утвердження принципів відкритості та підзвітності.

Разом з тим, аналіз чинного законодавства та судової практики свідчить про наявність суттєвих проблем. Попри закріплення конституційних гарантій у статті 50 Конституції України, а також положення законів «Про доступ до публічної інформації» та «Про охорону навколишнього природного середовища», механізм їх реалізації залишається фрагментарним і недостатньо

ефективним. У більшості випадків застосовувані санкції є мінімальними й не здатні виконати стримуючої ролі.

Порівняння із міжнародним досвідом доводить, що європейська та американська моделі забезпечення доступу до екологічної інформації передбачають ширший спектр інструментів відповідальності. У країнах ЄС відповідальність нерозривно пов'язана з активною політикою держави щодо оприлюднення екологічних даних, а у США механізми Закону про свободу інформації (FOIA) забезпечують не лише примусове розкриття інформації, але й компенсацію витрат для заявників.

З огляду на це, забезпечення реальної дієвості конституційних гарантій в Україні можливе лише за умови посилення комплексного підходу: підвищення санкцій за ненадання або викривлення екологічної інформації, запровадження компенсаційних механізмів, розширення практики електронного оприлюднення екологічних даних та вдосконалення судового контролю за дотриманням стандартів прозорості. Лише поєднання суворості правових механізмів із гуманістичним підходом до захисту життя, здоров'я та гідності людини дозволить утвердити право на екологічну інформацію як дієвий інструмент демократичного розвитку та екологічної безпеки суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бааджи Н.А. Право на доступ до екологічної інформації в законодавстві ЄС та України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. Вип. 2. С. 618–624. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/147>.
2. Солодан К.В., Паламарчук А.І. Право на доступ до екологічної інформації в Україні в умовах правового режиму воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. С. 462–466. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.75>.
3. Лагойда Т.В. Реалізація Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України функції екологічного інформаційного забезпечення. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 1. С. 112–119. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/items/cc7ea67b-8b15-456d-97bb-65c39882c2aa> (дата звернення: 16.08.2025).
4. Качурінер В.Л. Правове регулювання відносин в сфері інформаційних комунікацій про стан навколишнього середовища за законодавством ЄС. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. Вип. 5. С. 327–330. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-5/77>.
5. Новицька Н.Б., Новицький А.М. Доступ до екологічної інформації в умовах воєнного стану. *Науково-практичний журнал «Екологічне право»*. 2022. Вип. 1-2. С. 50–54. URL: <http://ecolaw.idpnan.kyiv.ua/archive/2022/1-2/9.pdf>.
6. Буцмак А.Ю. Обмеження права на екологічну інформацію. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2023. Вип. 78: частина 1. С. 345–350. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/56022/1/286452-%d0%a2%d0%b5%d0%ba%d1%81%d1%82%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%8>.
7. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 16.08.2025).
8. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 16.08.2025).
9. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 16.08.2025).
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 16.08.2025).
11. Рішення Житомирського окружного адміністративного суду від 16.02.2022 р., справа № 240/13564/21. URL: <https://youcontrol.com.ua/en/catalog/court-document/103348392/> (дата звернення: 16.08.2025).
12. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 16.08.2025).

13. Директива 2003/4/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 28 січня 2003 р. про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви Ради 90/313/ЄЕС // *Офіційний журнал Європейського Союзу*. 2003. L 41/26. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32003L0004> (дата звернення: 16.08.2025).
14. Freedom of Information Act (FOIA), 5 U.S.C. § 552 (1966) // United States Code. – URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/5/552> (дата звернення: 16.08.2025). United States Environmental Protection Agency (EPA). Freedom of Information Act (FOIA). URL: <https://www.epa.gov/foia> (дата звернення: 16.08.2025).
15. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV / *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 16.08.2025).
16. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Організація конвенція) від 25 червня 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015 (дата звернення: 16.08.2025).